

MUZEE ȘI ARHEOLOGIE - PERSPECTIVA UNUI ARHEOLOG

Adina BORONEANȚ

Articolul de față nu își propune să găsească o soluție la întrebarea cum ar trebui să fie reprezentată arheologia în muzee. El încearcă doar să atragă atenția asupra unor probleme majore care apar în expozițiile arheologice și să prezinte atât frustrările arheologului, cât și ale publicului în fața unor astfel de expoziții.

Rădăcinile problemei se regăsesc în percepția diferită a acestora asupra unor probleme precum importanța materialului arheologic, coerența „ipotezelor” din spatele lui, justificarea arheologiei ca știință și justificarea existenței muzeelor.

De aceea, să pornim dezbateră cu începutul:

Ce este Arheologia?

„Arheologia se referă la fapte. Dacă vrei Adevărul mergeti alături la departamentul de Filozofie” (profesorul Indiana Jones, dialog din filmul *Indiana Jones*)

Majoritatea arheologilor își petrec viața strângând obiecte pe care mulți le-ar considera ne semnificative, dacă nu chiar urâte: pietricele, fragmente ceramice minuscule, fragmente de os etc. Astfel de lucruri nu ar reține atenția vizitatorilor muzeelor pentru mai mult de câteva secunde, iar atunci nu ar fi cu admirație ci mai degrabă cu dispreț sau neîncredere. Dar pentru cel care le-a descoperit, adică pentru arheolog, ele sunt punctul în care începe discuția despre trecut. Întrebări ca „ce înseamnă toate astea”, „ce putem spune despre trecut pornind de la obiectele astea”, „de ce s-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat” sunt printre primele care apar. Sunt apoi altele mai dificile: „ce rost are

să cercetăm trecutul”, „ce putem spune despre oamenii care au făcut obiectele astea”, „are cunoașterea trecutului vreo importanță pentru prezent”, „ce ne interesează cu adevărat despre trecut și cât putem afla”¹.

Această ultimă întrebare este probabil cea care marchează diferența cea mai adâncă între arheolog și omul de pe stradă. Pentru majoritatea oamenilor, arheologul este cineva ca Lara Croft, Indiana Jones, Sydney Fox sau Bibliotecarul, prin asta înțelegând un vânător de comori care acționează în locuri exotice. Puțini realizează însă că arheologia începe de fapt abia acolo unde aventura se sfârșește - cu interpretarea materialului, discuțiile despre semnificația artefactelor, analizele complicate de laborator etc.

Experiența i-a învățat pe mulți arheologi că omul de pe stradă nu are răbdare să asculte discuțiile complicate ale arheologilor asupra interpretărilor trecutului. Majoritatea - fără să fie o mare surpriză - ar fi mult mai interesați să vadă măștile de aur descoperite de Schliemann la Troia decât să-i asculte pe arheologi dezbătând, pornind de la ele, organizarea socio-economică și politică în primul mileniu î.Hr. la Tepe-Hissarlik unde au fost găsite aceste măști.²

Cu toate acestea, ar trebui să existe o punte între activitatea reală a arheologilor și ceea ce vrea publicul să vadă. Trebuie să existe o cale de a-l convinge pe omul de pe stradă că înțelegând factorii care au determinat cursul istoriei umanității și natura diverselor culturi, apariția anumitor „pattern-uri” poate fi la fel de provocatoare și interesantă ca și goana

1. Robert J. Wenke, *Patterns in prehistory. Humankind's first three million years*, Oxford University Press, Oxford, 1999, p.2-3

2. Idem, p.3

3. Brian Fagan, *Archaeology. A brief introduction*. Ninth Edition, Pearson Prentice Hall, 2006, p.205, Fig.9.2
4. Muzeul Național de Istorie din Budapesta a produs un documentar excelent având ca subiect cioplirea uneltoare de piatră și folosirea lor. Filmul este prezentat în cadrul unei secții (modernizate!!!) de arheologie, la o simplă apăsare de buton...
5. Ne referim cu precădere la muzeele de istorie-arheologie dar unele observații sunt de ordin general.
6. Irina Oberländer-Târnoaveanu, „Acreditarea Muzeelor”, *Revista muzeelor*, 2, 2005, p.98; Legea muzeelor și colecțiilor publice nr. 311/2003
7. A. Zbucă, „O viziune de marketing privind expozițiile muzeale”, *Revista muzeelor*, 1, 2005, p.81

după comori. Cheia unei astfel de înțelegeri ar fi prezentarea nu numai a descoperirilor realizate în urma săpăturilor arheologice, ci și o versiune simplificată a legilor scrise și nescrise ale arheologiei. Oferindu-le oamenilor mijloacele de înțelegere îi va face să vadă mai bine întreaga cantitate de muncă care se ascunde în spatele cercetării arheologice.

Ceea ce este cel mai greu de conceput pentru mulți oameni este felul în care tot soiul de obiecte ajung să fie îngropate în pământ. În cazul unei expoziții muzeale, acest lucru poate fi prezentat prin câteva informații de bază despre procesele de formare a solului - nu neapărat un text ci, mai bine, o schemă sugestivă (de exemplu, Fig. 1)³ - ar rezolva problema.

Alte întrebări care sunt des puse de nespecialiști vizează „de ce anumite tipuri de artefacte sunt găsite și altele nu”, „de unde știm că lucrurile s-au întâmplat așa cum spunem noi - arheologii”, „de unde știm cât de vechi sunt lucrurile acelea”. În acest context, credem că o parte din expozițiile permanente ale muzeelor de istorie și/sau arheologie sau chiar în cadrul unor expoziții temporare ar trebui să se ocupe de astfel de aspecte, oferind informații de bază asupra: tipurilor de soluri și păstrarea materialelor, analogiile etnografice, arheologia experimentală⁴, metode de datare, etc. Unul dintre cele mai importante caracteristici ale expozițiilor permanente este chiar faptul că sunt permanente și deci nimeni nu trebuie să absoarbă toată informația la o singură vizită. Este în interesul muzeului ca oamenii să aprecieze prezentările ca fiind

complexe, educative și interesante; și astfel să continue să vină. Iar aceasta ne aduce la a doua mare întrebare:

Ce este un Muzeu⁵ și care este scopul lui? Ofera oare răspunsuri la întrebări sau este doar o sumă de colecții? Care ar fi nivelul ideal de prezentare a materialului - cel academic sau cel „accesibil maselor”?

*Muzeu – instituția publică de cultură, aflată în folosul societății care colecționează, conservă, cercetează, restaurează, comunică și expune, în scopul cunoașterii, educării și recreării, mărturii materiale și spirituale ale existenței evoluției comunităților umane, precum și ale mediului înconjurător.*⁶

Dar muzeul este mult mai mult decât spune o simplă definiție - numai colecționare și expunere nu implică automat educație - este necesar ca muzeul să impresioneze și influențeze publicul pentru că numai astfel el își îndeplinește cu adevărat funcția⁷.

Anterior anului 1989, expoziția principală din muzeele de istorie⁸ viza prezentarea unei serii de evenimente naționale, cu un ușor accent uneori pe descoperiri arheologice de factură locală. Toate expozițiile principale porneau din paleolitic și pe măsură ce „evolua” oamenii parcurgeau neoliticul, epoca bronzului, epoca fierului etc., până în timpurile contemporane. Era o scară generală a evoluției, văzută ca o înșiruire de obiecte, de la piatră la ceramică și obiecte de metal. Era o versiune sărăcită a ceea ce Vasile Pârvan visase în 1921⁹.

Pârvan dorise înființarea unui muzeu național unic cu secții diferite pentru epocile istorice/arheologice, fondarea unui Institut de arheologie, a

unui muzeu etnografic, un muzeu de artă industrială și a mai multor muzee regionale. La momentul respectiv cercetarea arheologică se limita doar la descoperirea de noi situri și culturi, crearea unui repertoriu național, publicare de sinteze pe epoci bine delimitate. Popularizarea (azi 'relații publice'...) juca și ea un rol foarte important.

Dar ceea ce ar fi funcționat perfect acum o sută de ani nu mai poate fi destul în momentul de față și, din păcate, o mare parte de expozițiile arheologice arată exact la fel în ziua de azi (dar mult mai prăfuite...), ca și cu multe decenii în urmă când au fost inaugurate. Noile descoperiri își găsesc greu loc în vitrine în parte din cauza structurii inflexibile a expoziției, în parte din cauza spațiului limitat alocat în sălile muzeelor.

Muzeele, ca și oamenii, se schimbă în timp sau cel puțin așa ar trebui. Expozițiile necesită o îmbunătățire și o adaptare permanentă la noile teorii și metode existente în momentul de față în arheologie, precum și la interesele publicului. Este normal ca vizitatorii să nu mai aibă nici o reacție în fața acelorași oale prăfuite expuse în vitrină! Și, din păcate, asta este ceea ce majoritatea muzeelor au de oferit... Este principalul motiv pentru care expozițiile temporare atrag de departe un număr mai mare de vizitatori, fiind mai 'proaspete și mai moderne'.

Una din chestiunile principale la reorganizarea unei expoziții ar trebuie să fie orientarea tematică și interpretarea materialului și mai puțin cea a unei depășite înșiruiți cronologice de artefacte.

Dar ce este de fapt un *artefact* dincolo de obiectul în sine? Cum arheologia este mult mai mult decât o simplă săpătură în căutare de curiozități, publicul ar trebui să poată vedea dincolo de simpla aparență a obiectelor, ar trebui să vadă alți oameni și să învețe despre comportamentul și viața lor. Arheologia nu este știința lucrurilor îngropate, ci este o știință despre viața oamenilor din timpuri apuse. Nu săpăm doar ca să umplem depozitele muzeelor cu noi și noi obiecte preistorice sau mai noi, ci ca să aflăm cât mai multe despre viața din acele timpuri. Și asta ar trebui să fie unul din primele lucruri pe care să le înțeleagă publicul când intră într-un muzeu.

În al doilea rând, nu numai obiectele ar trebui să se vadă într-un muzeu, ci și ideile și teoriile arheologilor, evident într-o formă simplificată. Ar trebui să se vadă că pot exista mai multe teorii asupra unui singur subiect, că nimeni nu este deținătorul adevărului absolut. Arheologia este o știință a ipotezelor, adevărul nu îl vom ști niciodată, așa cum spunea și Indiana Jones.

Partea bună a unei astfel de abordări ar fi că publicul ar judeca el însuși, ar putea alege între ipotezele prezentate pe cea care i se pare cel mai bine fundamentată, făcând astfel demersul arheologic atractiv, stimulant, dar și educativ în același timp.

Aș îndrăzni să dau un exemplu asupra modului în care lucrurile pot fi prezentate mai atractiv publicului, mai apropiat de ceea ce ne spune materialul arheologic decât ceea ce prezintă majoritatea muzeelor în ziua de azi.

Subiectul? Neolitizarea¹⁰!

8. Vom mai reveni asupra relației istorie - arheologie pe parcursul articolului.
9.V. Pârvan, *Problems of Romanian archaeology, Art and Archaeology*, Londra, 1926; Vasile Boroneanț, *Vasile Pârvan, fondatorul școlii românești de arheologie*, Carpica, 1972, p.7-21

Ceea ce vedem în majoritatea muzeelor este o etichetă inscripționată „Epoca pietrei” și o cronologie urmată de o etichetă cu „Neolitic” și altă periodizare sau o înșiruire de culturi. În epoca pietrei vedem numai pietre (și câteva oase...), dar rar măcar o încercare de a explica cum erau produse sau folosite acele unelte, în timp ce în neolitic vedem numai ceramică...

Ideea pe care o capătă vizitatorii ar putea fi că oamenii preistorici s-au dus la culcare în epoca pietrei și în ziua următoare s-au trezit în plin neolitic... Tot așa, pot presupune pornind de la vitrine că în timp ce în epoca pietrei oamenii duceau o viață grea, cu hrană puțină, petrecându-și tot timpul la vânatoare de mamuți și la cules de fructe de pădure, în neolitic dintr-o dată este hrană din belșug, nimeni nu mai moare de foame, animalele îi ajută pe oameni la munca câmpului, totul este roz, într-un cuvânt, evoluție!!!

Dar cum s-a întâmplat cu adevărat? Ce a determinat această trecere la domesticirea animalelor, cultivarea plantelor și chiar apariția ceramicii? Cum se face că a avut loc aproape simultan în părți diferite ale lumii? Viața populației neolitice este cu adevărat mai bună și mai ușoară, mai lipsită de probleme? A fost o ‚evoluție’ din toate punctele de vedere? Dovezile arheologice indică că această schimbare nu a fost nici atât de rapidă nici atât de veselă cum am crede, judecând după majoritatea muzeelor românești....

Publicului ar trebui să i se înfățișeze principalele teorii asupra originilor agriculturii: presiunea demografică, schimbarea climei, presiunea socială, etc. Ar trebui să i se dea argumente și să fie încurajat să

adopte una sau alta dintre teorii. Aceasta poate fi făcută, de asemenea, cu ajutorul unor scheme sau diagrame, nu numai prin text, crescându-se atractivitatea expunerii și facilitându-se înțelegerea mesajului. O mai mare preocupare pentru activitățile zilnice ale comunităților i-ar face pe vizitatori să înțeleagă că noi descoperiri aduc noi probleme – cerealele au zahăr și zahărul înseamnă carii; sedentarismul implică aglomerări de oameni, ceea ce facilitează împrăștierea bolilor, etc... E greu să cioplești unelte, dar e și mai complicat să faci ceramică...

Ajutând publicul său să înțeleagă toate acestea, muzeul îl va ajuta să vadă arheologia ca pe o știință a descifrării misterelor, precum și ca o disciplină științifică. El va înțelege că arheologia este mai mult decât căutare de comori sau expunere de obiecte în muzee.

Ajungem astfel la a treia problemă importantă – imaginea pe care arheologii o au despre ei înșiși, despre natura muncii lor, despre legăturile lor cu muzeografia. În mod natural, următoarea întrebare ar fi **cine organizează / ar trebui să organizeze expozițiile arheologice?**

Este ceva obișnuit peste tot în lume ca muzeografia sau curatorii de colecții să participe la săpături arheologice. Din păcate, cazul românesc este unul trist: arheologia nu este o profesie, ci un titlu sau o calificare. Suntem cu toții cercetători, muzeografi, profesori de istorie și în același timp arheologi... Dincolo de serioasele implicații pe care le are pentru arheologie ca știință, există și efecte secundare, unul dintre ele fiind imaginea arheologiei, așa cum transpare ea din muzee.

10. Am ales acest subiect pentru că îmi este cel mai apropiat din punct de vedere arheologic....

Să fii muzeograf nu este nici mai bine, nici mai rău decât să fii arheolog. Este pur și simplu altceva. Muzeograful este ‚interfața’ între mintea arheologului și percepția publicului. Muzeograful este cel care filtrează materialele, ideile și teoriile și le topește într-un produs finit atrăgător pentru public - expoziția. Acest ‚filtru’ ajută la prezentarea simplificată a materialului arheologic, dar, în același timp, căutând să creeze niveluri de percepție diferite, să facă prezentarea stimulată și atractivă – iar asta este o artă! Este și o activitate care ocupă foarte mult timp. Este greu pentru muzeograf să țină pasul cu tot ceea ce se întâmplă în lumea arheologică. Deci, arheologul și muzeograful ar trebui să concluzioneze la realizarea expozițiilor.

Dacă arheologul este în același timp descoperitorul materialelor și creatorul expoziției, aceasta tinde să fie părtinitoare către o anumită idee sau teorie, prezentată de obicei ca unica sau oricum cea mai bună. Organizarea unei expoziții ar trebui să fie o muncă de echipă în care să se implice directorul muzeului, muzeograful, arheologul, eventual un designer al expoziției, conservatorul¹¹, etc. Aceasta va oferi o perspectivă obiectivă asupra lucrurilor - un aspect deosebit de important. Expozițiile trebuie să fie obiective!

O altă problemă importantă este cea a legăturilor dintre discipline. Tradițional în Europa, și deci și în România, arheologia a fost văzută ca o știință auxiliară a istoriei. Prin urmare, în mod natural, expozițiile de arheologie se organizează în muzee de istorie iar linia de demarcație între cele două discipline este invizibilă. Pare

desigur foarte normală această asociere, dar există și alte discipline care ar putea folosi informația și sprijinul arheologic.

De curând, Muzeul Național de Istorie Naturală ‚Grigore Antipa’ din București a deschis o expoziție foarte interesantă intitulată ‚*Zoolog printre ruine*’¹². A fost o încercare reușită de a aduce arheologia în contextul istoriei naturale, recreând viața și habitatul natural din jurul orașului antic grecesc Histria. În afară de înfățișarea în premieră a unor artefacte descoperite la Histria, expoziția vorbea și despre mediul natural de la Marea Neagră, dieta vechilor greci și obiceiurile alimentare la Histria. A încercat pătrunderea în viața cotidiană prin recrearea unei case arhaice tipice. În ajutorul factorului educativ a venit și un catalog bilingv însoțit de un CD. De ce nu pot exista mai multe astfel de prezentări interdisciplinare temporare în locul unui șir nesfârșit de vase restaurate, etichetate Neolitic sau Epoca Bronzului?

Și vorbind tot despre muzee și arheologie, există o mulțime de alte lucruri care pot fi făcute paralel cu expozițiile. Contrar tradiției românești de dinaintea celui de-al doilea război mondial, nu mai există conferințe publice pe subiecte arheologice care ar putea trezi interesul pentru această disciplină. Nu există filme documentare sau cu subiect științific produse la noi. Nici un muzeu nu are programe educative pe teme arheologice¹³ sau programe informative pe Internet¹⁴. Copii, care ar putea fi ușor atrași către arheologie nu sunt un public țintă al muzeelor, din acest punct de vedere. Creșterea unui public educat nu ar face

11. Michael Belcher, *Exhibitions in Museums*, Leicester University Press, Leicester, 1991, p.78

12. A. Zbucea, A. Stănescu, ‚*Zoolog printre ruine - o expoziție inedită la Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa”*’, *Revista Muzeelor*, 2, 2005, p.45-49.

13. vezi programul dezvoltat de Muzeul Național de Arheologie din Atena la www.culture.gr

14. vezi **Windows to the Past** dezvoltat în 1997 (acum aproape 10 ani!!!) de către Muzeul local din Alexandria, statul Virginia, USA, www.oha.ci.alexandria.va.us/archaeology/

15. A. Zbucea, op.cit., p.81

decât să ajute, în perspectivă, dezvoltarea muzeelor, printr-o cerere crescândă a nevoii de noi și noi expoziții. Ar contribui astfel și la îmbunătățirea serviciilor muzeelor și al aspectelor financiare¹⁵ la care cu toții suntem sensibili.

Într-un final...

Ca o persoană care nu lucrează într-un muzeu am puțină experiență practică în organizarea expozițiilor, dar nu îmi lipsește cea de organizare a colecțiilor. Consider că practica nu stă în picioare fără un sprijin teoretic.

Chestiuni precum ‚de ce avem nevoie de o anumită expoziție’, ‚cum ar trebui selectat și expus materialul arheologic’ (și la fel de important, ‚avem mijloacele financiare să o facem?’), ‚care este publicul țintă’, ‚care este mesajul pe care vrem să-l transmitem’, sunt foarte importante și fără a avea răspunsuri precise la ele, răspunsuri pentru care și arheologul trebuie să fie luat în considerație, organizarea unei expoziții coerente și educative nu este posibilă. Nu și-ar atinge scopul și ar fi deci inutilă.

MUSEUMS AND ARCHAEOLOGY - A VIEW FROM THE ARCHAEOLOGIST

ADINA BORONEANȚ

The present article is not trying to offer answers on what the representation of archaeology in museums should be. It merely attempts to pinpoint some of the main issues that occur when trying to exhibit archaeological artefacts and moreover, some of the frustrations that both the archaeologist and the public encounter when visiting such an exhibition. The roots of the problem originate in the different perception of the two 'participants' mentioned above: the archaeologist and the public, over issues such as the importance of the artefacts, the accuracy of the 'story' behind them, the goal/purpose of archaeology as a science and the goal/purpose of museums. Therefore, we should perhaps start with the very beginning:

What is Archaeology?

'Archaeology is about Facts; if you want the Truth go next door to the Philosophy Department!' - Professor Indiana Jones (dialogue from the film "Indiana Jones")

Most archaeologists spend their whole life gathering items that most people would regard as insignificant and even ugly: small bits of stone, potsherds of the tiniest sizes, bone fragments... This would not hold the eye of museum-goers for more than a few seconds and even then it would be in dismay, not in awe. But for the excavator itself this is the very backbone of the life he/she has chosen. It is from here that the inferring of the past starts. Questions as: what does it all mean, what can I tell about the past starting from these things and why it happened what it happened, are first to occur. Then come the tougher ones: what is the point of investigating the past, what can I tell about the people who

made these things, does the past have any relevance for the present? What does the past mean?¹

It is this last question that marks the deepest break between the archaeologist and the non-archaeologist. For most people, the image of the former is materialized by Lara Croft, Indiana Jones, Sidney Fox or the Librarian, that is, a relic hunter in exotic locations. Few non-archaeologists realize that archaeology actually starts where the adventure ends – with the interpretation of the material, the debates about the meaning of the artefacts, the intricate analyses in the labs. *Experience has taught most archaeologists that the non-archaeologist has little patience for the convoluted intricate analyses archaeologists go through when arguing with each other about what the past means. Most non-archaeologists, unsurprisingly, would be more interested, for example, viewing the gold masks that Schliemann found at Troy than listening to professional archaeologists debate the inferred socio-economic and political organizations of the first millennium B.C. town at Tepe-Hissarlik, where these masks were found*².

Still, there must be a bridge between what the archaeologists do and what the public wants to see. There must be a way of showing to the non-archaeologists that understanding the factors that determined the course of human histories and the nature of cultures, and explaining why certain patterns appeared, can be as interesting and provoking as hunting after real treasures. The key to this is to present to people not only the results of an archaeological excavation but the basic, simplified "rules and laws" of archaeology. Giving the people the tools

1. Robert J. Wenke, *Patterns in prehistory. Humankind's first three million years*, Oxford University Press, Oxford, 1999, p.2-3

2. Idem, p.3

3. Brian Fagan, *Archaeology, a brief introduction*, Ninth Edition, Pearson Prentice Hall, 2006, p.205, Fig. 9.2.

will help them understand and appreciate better the whole amount of work behind the archaeological research.

What people find most difficult to apprehend is how did those artefacts end up buried into the ground. So, within a public exhibition, a few facts about site formation processes – not a complicated text but a suggestive drawing – would solve this problem³. Other questions I have often been addressed are – why only certain types of artefacts are found and others not, how can we tell it really happened the way we said it did, how do we know how old those things were. So, parts of the permanent exhibitions (or perhaps separate temporary exhibitions) should attempt to focus on these questions the public is interested in, with basic information on soil preservation, analogies in ethnography, facts about experimental archaeology⁴ and dating methods.

One of the best things about permanent exhibitions is that they stay there so nobody has to absorb all information at once and actually it is in the interest of the museum that people find things challenging and educative and keep coming again and again... And this leads us to the second main issue of the present paper:

What is a museum⁵ and what purpose should it serve? Is it a keeper of absolute knowledge, a collection of collections? What should the level of the presented information be: academic or mass-accessible?

The museum is a public cultural institution serving the society, who collects, preserves, researches, restores, communicates and exhibits, with the goal of acquiring knowledge, educating and re-creating the material and

*spiritual proofs of the existence and evolution of human communities and the environment*⁶- is what the law has decreed.

But there is more behind it than a simple definition – collecting and exposing does not simply trigger education – the museum needs to reach its public and it is only this way that the goal of museum is fully accomplished⁷. And it is here that most museums with archaeological exhibition are at fault.

In Romania, prior to 1989, the main exhibition in a *history*⁸ museum was a chain of historical events of national coverage, sometimes with a light stress on local archaeological discoveries. All permanent exhibitions started with the Palaeolithic, then humans evolved, went through the Neolithic, Bronze Age, Iron Age, etc., and reached modern times. It was the general ladder of evolution, seen through a series of displayed artefacts, from stone, pot to metal items. It was a poor version of what Vasile Pârvan had dreamt of in 1921⁹.

Pârvan wanted the organization of a single national museum with various departments for the various historical/archaeological ages, the establishment of an Institute of Archaeology, an ethnographical museum, a museum of industrial art and several regional mixed museums. At that point in time archaeological research meant only uncovering more and more archaeological sites and creating a national catalogue, discovering more archaeological cultures, writing huge syntheses on well established and delimited archaeological ages. The ‘popularization’ (public relations today...) of the discoveries was also recognized an important role.

4 The National Museum of History in Budapest has produced a very good documentary in experimental stone tool producing that runs in the prehistory department every half an hour...

5. Although some of the statements are general, the author refers mainly to archaeological/history museums.

6 The Law of museums and public collections, I. Oberlander, “Acreditarea muzeelor”, *Revista Muzeelor*, 2, 2005, p.98

7. A. Zbucnea, “O viziune de marketing privind expozițiile muzeale”, *Revista muzeelor*, 1, 2005, p.81.

8. We shall come back to this further down this article.

But what was an important beginning a hundred years ago can no longer be enough today and unfortunately, most archaeology exhibitions are exactly the same as 50 years when they were first set up but, of course, a lot dustier. New discoveries are rarely incorporated, mainly because of the inflexible structure of the exhibitions and the fixed spaces allocated within the museum halls.

Museums, as people, should change as time goes. Their exhibitions need constant change and adaptation to the new theories and methods currently employed in archaeology. It is only normal that people are no longer thrilled to look at the same collection of dusty old pots in the windows... And unfortunately this is exactly what most Romanian museums have to offer... It is a fact that the temporary exhibitions attract by far a larger number of visitors, as they are fresher and more up-to-date.

So one of the main issues when re-organizing a permanent archaeological exhibition today is whether a theme oriented presentation and interpretation of facts should be thought of, or should we be content with the good (?) old fashioned mere chronology of artefacts?

But what is really an artefact? As archaeology is more than the simple excavation of items so the public should be able see the people and their behaviour behind the things in display. **Archaeology is not a discipline about buried stuff, it is about the life and behaviour of people in times long gone.** We are not digging just to bring to light more and more prehistoric or later objects but to learn what humans and their life was in those times. This should

be one of the first things the public should also learn about archaeology when entering a museum.

Secondly, the ideas and theories of the archaeologists should be transparent to the public and therefore a theory / explanation covering the basic facts should be presented, in a simplified form. There should also be made clear that sometimes there are multiple theories that fit the archaeological evidence. As Professor Indian Jones put it, archaeology can only present hypothesis but we shall never be sure about the truth.

The good part is that the public will be able to judge for themselves, choose the most convincing story to them, thus making the archaeological reasoning attractive and stimulating, contributing to their education and enlarging their knowledge.

I can think of at least one good example of how things should be presented different to the audience, more entertaining and closer to what the archaeological records revealed, than what museums have in store today on the subject of the neolithisation¹⁰.

What we see in most museums is labels – Stone Age and a chronology next to ‘Neolithic’ and a chronology. In Stone Age we see of course only stone tools (no hints usually on how those little pieces of rock could have been used by prehistoric people), in Neolithic we see mostly pottery everywhere. One can get the idea that people went to bed into the Stone Age and the next morning the Neolithic had come over them.... We also infer that the Stone Age people lived miserable lives, full of hardships and little food, spending their whole day hunting and pecking berries, while

9.V. Pârvan, *Problems of Romanian Archaeology, Art and Archaeology*, London, 1926, V. Boroneanș, *Vasile Pârvan fondator al 'colii românești de arheologie*, Carpica, 1972, p.7-11

10. I have chosen this example as it is one I am most familiar with.

during the Neolithic all went rosé... crops to harvest, plenty of food, animals to help people with their work, in one word, evolution!!!

But how did it really happen? What did trigger this change to the domestication of animals, cultivation of plants and yes, use of pottery? How come it happened almost simultaneously in different parts of the world? Were the 'Neolithic' people really living better and healthier lives than the hunter-gatherers? Is evolution that simple? Archaeological evidence show nowadays that the change wasn't that fast and definitely did not bring only joy...

So, the public should be presented the main theories that might have triggered the origins of agriculture: demographic pressure, climate change, social stress, etc., given the arguments and encouraged to take sides for one or the other of the hypothesis. This can also be done more attractively through pictures and diagrams, not only through text.

More insights into people's everyday activities, diet, health would make the visitors understand that new discoveries bring new problems: eating cereals means sugar and sugar means caries, sedentism means agglomerations of people and this leads to easier spread of diseases, etc. Making stone tools is hard but making pottery is even harder...

Helping people understand all these makes archaeology really a mystery solver as portrayed in the adventure movies, and also a discipline providing answers to valid scientific questions in the same time. And the public would see that there is more to archaeology than digging and smuggling treasures from tombs and caves...

11. Michael Belcher, *Exhibitions in Museums*, Leicester Univ. Press, Leicester, 1991, p.78

Presenting things this way takes us to a third main issue: the way archaeologists see themselves and the nature of their work, their links to the museum curators. So, naturally, the next question would be: **who organizes/should organize the archaeological exhibitions?**

It is not unusual anywhere in the world for museum-curators to participate in archaeological digs, but the Romanian case is a particularly sad one: archaeology is not a profession but a 'title' or a 'qualification'. We all are researchers, museum curators, history teachers or professors and yet we can all be archaeologists – and that in the same time!!! Apart from the serious implications for the archaeology as a discipline, this has also secondary effects, one of them being the way archaeology is presented to the public in museums.

Being a museum-curator is neither better nor worse than being an archaeologist, it is something else. A museum curator is the 'interface' between the archaeological mind and the public. It is the one who filters the material, ideas and theories and moulds them in a finite product – one that appeals and makes sense to the public eye – the exhibition. This 'filter' helps to present the archaeological material simplified and yet at different levels of perception, it makes it attractive and stimulating – and that is an art! But it is also a time consuming activity.

Both archaeologists and museum curators should provide their expertise in putting together exhibitions. If the archaeologist is the excavator and the planner the exhibitions more than once tend to be biased towards a certain hypothesis presented the as the absolute

truth. Organizing an exhibition is a team work, where quite a number of people get involved: the director of the museum, the curator, the archaeologist, the designer of the exhibition, the conservator, etc.¹¹ a more objective perspective will be gained upon facts and this is of major importance. Museum exhibitions should be objective!

Furthermore, scientific disciplines do not stand by themselves. They intertwine and support each other. Traditionally, in Europe and hence, Romania, archaeology was seen as an auxiliary of history. So, archaeological exhibitions naturally existed in history museums and basically one can never tell when we pass from archaeology to history.... Of course it seems more natural to associate the two, but other disciplines could also use the support and information archaeology has to offer.

Recently, the "Grigore Antipa" National Museum of Natural History in Bucharest organized an interesting exhibition 'A zoologist among ruins'. It was a successful attempt to bring archaeology into the world of natural history, recreating the ancient life and habitat of the Greek city of Histria.

Apart from presenting people a series of first time exhibited artefacts discovered at Histria, it also talked about the natural environment in the Danube Delta, the diet of ancient people and the food habits in Greek antiquity, it showed the everyday life of people through the recreation of a typical archaic house. Helping with the educational process was the bi-lingual catalogue of the exhibition and a CD. Why can't we have more of these multi-disciplinary temporary exhibitions, instead of a

never-ending succession of restored pots with labels saying 'Neolithic / Bronze age pottery'?

And talking about archaeology and museums, there is much more that can be done parallel to the exhibitions themselves. Contrary to our tradition prior to WWII, nowadays there are no public conferences on archaeological subjects that could arouse public interest, there are very few documentary films locally made (we are not discussing National Geographic...), no museums have educative programs on archaeological themes¹² or computer learning programs¹³. Children, who could be easily attracted to archaeology, are not a main targeted public. Growing an educated public would only lead to a diversity of new exhibitions (perhaps some of them 'imported') and thus contribute to the quality of the museum services. Also, apart from the growing prestige would also improve the financial aspects¹⁴, because, as we well know, everybody needs money, museums included.

Final remarks

As a non-museum worker I have little experience with organizing exhibitions in real life. But the practical would never stand up by itself without the back-up of the theory. Things like: why do we need this particular exhibition, how would the archaeological material be selected and displayed (and do we have the financial means to do it well?), what is the targeted public, what message do we want the public to get, all are important questions and without having straight answers to them an archaeological exhibition could never reach its goal and it would fail and be pointless.

12.see the programs of the National Archaeological Museums of Athens at www.culture.gr

13.see *Windows to the Past* developed in 1997 by the Museum of Alexandria, Virginia, USA at www.oha.ci.alexandria.va.us/archaeology

14.A.Zbucea, op.cit. p.81